

Zápis z jednání 2. pracovního týmu (valorizace penzí a důchodový věk) Odborné komise pro důchodovou reformu

Datum: 18. září 2014, 09:00

Místo: MPSV, Podskalská 19, č. 405

Přítomni: viz příložený seznam

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

p. Kučera představil program a připomenul minulé jednání a jeho hlavní závěr. Zopakoval návrh vrátit se k návrhu MPSV ohledně mechanismu revize věku odchodu do důchodu. Připomněl i argument p. Škorpíka, že hlavním důvodem pro zavedení mechanismus přes dohodu, že se současným mechanismem zvyšování důchodového věku není potřeba nic činit do roku 2030, je nutnost etablování způsobu hodnocení nastavení hranic(e) důchodového věku. Upozornil, že u vlastního mechanismu provádění změn může buď PT2 vybrat některou z variant MPSV, nebo může navrhnout vlastní postup.

p. Fiala připomněl, že na OK od politických reprezentantů zaznělo, že i oni by byli pro automatickou variantu mechanismu revize důchodového věku.

p. Pernes oponoval, že o důchodovém věku budou politici vždy rozhodovat.

p. Linhart upozornil na mediální prezentaci návrhu zachovat průměrnou délku strávenou v důchodu na 20 letech. Návrh byl uveřejněn většinou médií a byl často kritizován. Navrhl tedy, aby OK vysvětlila tento návrh v médiích detailněji.

p. Machanec dodal, že na dotaz ohledně doby strávené v důchodu MPSV novinářům zaslalo materiál zabývající se touto otázkou, tedy materiál projednávaný na PT2. Materiál byl vcelku věrohodně a neutrálně převzat ČTK a následně dalšími novinami, všude se ještě mluvilo o průměrné době strávené v důchodu. Parlamentní listy a Britské listy však informaci desinterpretovali, což vzbudilo negativní emoce ve veřejnosti. Označil to za účelový výklad a navrhl, že materiál reagující na nastalou situaci a vysvětlující návrh může být připraven MPSV.

p. Pernes připomenul, že zastropování doby strávené v důchodu na 20 letech se objevovalo již v důvodové zprávě v novele o důchodovém pojištění z roku 2010, tudíž to není návrh OK.

p. Machanec dodal, že to je návrh MPSV pro účely OK.

p. Škorpík poznamenal v reakci na Britské listy, které napsaly, že průměrná doba pobírání důchodu u mužů není 19 let, že MPSV ví, jak dlouho byly pobírány důchody, které zanikly smrtí. Upozornil, že z hlediska nějaké prognózy lze těžko vycházet z průměrné doby pobírání důchodu. Lze však brát jako paralelu dobu pobírání důchodu a střední délku života při vzniku nároku na důchod.

p. Kučera upozornil, že věk odchodu do důchodu je generační záležitost. U ukončených důchodových práv v příslušném kalendářním roku však figurují lidé z různých generací. Nejedná se tedy o homogenní skupinu lidí. Naproti tomu každá generace mužů nebo žen může být z hlediska úmrtnosti považována za relativně homogenní skupinu, neboť její příslušníci mají do značné míry společnou životní zkušenost. V modelech MPSV jsou využívány odhady úmrtnosti po generacích. Také podle uzákoněného posunu hranice DV má každá generace svůj konkrétní věk odchodu. Také naděje dožití v důchodu jsou generačně specifické, přičemž odhady hodnot tohoto ukazatele pro každou generaci, která již dosáhla nebo relativně brzy dosáhne hranice DV jsou poměrně spolehlivé. Upozornil dále na přirozený rozdíl mezi hodnotami poskytovanými úmrtnostními tabulkami ČSÚ, které jsou průřezové a odráží pouze úmrtnost v daném kalendářním roce, a těmito generačními odhady. Dodal, že rozdíl v naději dožití mezi ženami a muži se zmenšuje.

p. Fiala dodal, že rozdíl mezi ženami a muži je nyní cca 4 roky.

p. Kučera vrátil diskuzi k nastavení revizního mechanismu. Připomněl, že se PT prozatím shodl na jednom indikátoru, a tím je naděje dožití při dosažení důchodového věku. Vznese dotaz, zda jsou zde, dle mínění členů PT2, znalosti i dostatek informací, aby byl doplněn i další indikátor.

p. Pernes upozornil, že zde byly vznášeny návrhy na dobu dožití v dobrém zdravotním stavu, index pracovní způsobilosti, avšak PT2 se na nich neshodla.

p. Hampl vyjádřil názor, že by PT2 měla stanovit směr, kterým se má zkoumání otázky důchodového věku ubírat i v budoucnu. Tedy ačkoliv dnes nejsou například potřebná data, tak si říci, která data do budoucna potřebujeme a zavést na to speciální výzkum. Vyzval ke komplexnímu náhledu na problematiku.

p. Fiala dodal, že indikátory se dají přidávat, až to bude do budoucna potřeba.

p. Kučera souhlasil s návrhem přidávat další indikátory později

p. Potůček se vyjádřil k průběhu diskuze z minulého jednání PT2. Podle něj by nemělo být konceptuálně přistupováno k otázce tak, že buď bude systém udržitelný, nebo zde bude důstojný život důchodců. Dodal, že to je otázka ochoty společnosti uvolnit dostatek finančních prostředků do I. pilíře. Připomněl v tomto směru německý případ, kde je stanoveno rostoucí procento HDP na důchody. Připomněl dále návrh p. Špidly na umožnění předčasných důchodů bez sankce díky individuálnímu testování zdravotního stavu. Navrhl, aby PT2 zpřesnilo návrh MPSV na revizní mechanismus.

p. Kučera prohlásil, že otázka případného stanovení procenta HDP pro účely výplaty penzí není věc PT2, ale měla by být rozhodnuta na celé OK. Opět vznesl dotaz, zda jsou zde i jiné indikátory, které by měly být zahrnuty v revizním mechanismu.

p. Pernes navrhl indikátor pracovní způsobilosti, jaký mají již například Finové.

p. Machanec oponoval, že průměrný indikátor pracovní způsobilosti MPSV neumí analyzovat, avšak individuální posuzování možné je.

p. Kučera poukázal, že není jasné využití indexu pracovní způsobilosti vzhledem k tomu, že se jedná o průměr a v ČR existuje velká diferenciacie. Podle něj totiž velká skupina lidí bude způsobilá podle nominálu, ale ve skutečnosti ne.

p. Vostatek dodal, že PT2 hledá indikátory pro univerzální důchodový systém a například ve Finsku není univerzální důchodový systém. Navrhl, aby se návrh začal sepisovat a PT2 se nezdržovala hledáním dalších indikátorů.

p. Potůček navrhl, aby byl doladěn návrh MPSV s tím, že v návrhu bude uvedeno, že například do 5 let bude systém doladěn.

p. Vostatek navrhl, aby se o návrhu hlasovalo.

p. Linhart upozornil, že tyto debaty se na PT2 vedly již dříve.

p. Hampel opakoval svůj názor, že v návrhu by měly být uvedeny i další indikátory, které PT2 považuje za důležité.

p. Kučera uzavřel diskuzi o indikátorech s tím, že PT2 navrhne za indikátor dobu dožití při dosažení DV.

p. Kučera zahájil diskuzi o otázce automatické, či automatizované formě revizního mechanismu. Vyjádřil svůj názor, že vzhledem k přítomnosti pouze jednoho indikátoru není podle něj zcela automatická varianta vhodná, neboť zde bude muset být ponechán prostor pro zvážení chudoby, stavu státní pokladny, atd.

p. Machanec informoval, že doporučenou variantou od MPSV je varianta, kdy v případě vychýlení indikátoru z určeného pásma bude vláda zavázána předložit Poslanecké sněmovně návrh změny. Tato část by tedy byla automatická. Ale Poslanecká sněmovna jakožto suverén by pak návrh pouze musela zvážit a buď by ho přijala, nebo například modifikovala. Nejedná se tedy o návrh úplné automatické změny zákona podle statistických indikátorů, jaký je na Slovensku.

p. Kučera s návrhem p. Machance souhlasil. Dotázal se na formu podkladové demografické zprávy. Vyjádřil názor, že by se jednalo o prognózu úmrtnosti, která by měla být zpracována v generacích. Dále by nemělo docházet k velkým skokům hranice DV mezi generacemi. Připomněl návrh p. Samka, že při příliš dynamickém posunu by bylo vhodné rozdělit generace (ročníky narozených) na užší skupiny (sub-generace), jímž by se věk odchodu do důchodu zvyšoval o kratší dobu než celé generaci.

p. Machanec se otázal, zda se pro každou generaci bude důchodový věk upravovat zvlášť.

p. Kučera poznamenal, že se dá předpokládat, že pro ty nejbližší generace pod hranicí DV bude posun patrně takový, jaký je v současnosti uzákoněn a až od mladších generací bude odchylka od stanoveného pásma možná vyšší a vyžádá si příslušnou úpravu hranice DV.

p. Machanec shrnul, že tedy výstupem zprávy bude, že například pro generace narozené od roku 1969 bude docházet k vychýlení a každé generaci se věk změní odlišně.

p. Kučera vznesl dotaz, zda bude stanoven věkový limit pro sledování doby dožití, nebo zda budou hlídány všechny generace. Navrhl sledovat generace starší 25 let. Zároveň informoval o svém návrhu, který se zástupci ČSÚ a VŠE předjednal, a sice že by při přípravě předkládané zprávy byla zachována kompetitivnost prognóz, kdy ČSÚ, VŠE a PŘF UK by zpracovávaly své prognózy samostatně, ve stejnou dobu a na základě dostupnosti stejných dat a získané výsledky by před jejich publikací byly společně porovnány. Tím by byla zajištěna dostatečná kontrola případných odchylek. Tento postup, pokud s ním OK bude souhlasit, bude předmětem schválení ze strany vedení ČSÚ.¹

p. Škorpík upozornil na původní odlišné chápání zprávy v návrhu MPSV. Demografická zpráva měla být spouštěčem revizního mechanismu, tedy když dojde k vychýlení sledovaného indikátoru, teprve pak se spustí mechanismus. Sledovány by pak byly generace 40cátníků a výše. Původní návrh MPSV tedy nepočítal se spouštěním revizního mechanismu

každých pět let. Dále vznesl návrh, aby u generací těsně před důchodem nebylo možné hranici odchodu do důchodu měnit.

p. Machanec doplnil, že by PT2 měla odpovědět i na otázku, jak bude vypadat návrh vlády pro vrácení indikátoru do stanoveného pásma. Pokud je pásmo stanoveno na 19-21 let prožitých v důchodu, musí vláda vrátit indikátor na vrchní hranici, spodní, atd.

p. Kučera vyjádřil v souvislosti s limitem 40 let věku navrženým p. Škorpíkem názor, že by měla být vysílána zpráva také mladším, tedy měl by jim být poskytován obraz jejich budoucnosti, i když ne definitivní, aby počítali s tím, že mohou reálně jít do důchodu později a zařídili se podle toho.

p. Machanec dodal, že u starších je nutné zajistit dostatečnou dobu pro dospoření na penzi. Za 5 let před důchodem je podle něj již nemožné dospořit.

p. Kučera souhlasil s nutností zavést ochranu pro lidi před důchodem a od určitého věku již hranici důchodového věku nezvyšovat ani v případě, že by odhad úmrtnosti v jejich generaci signalizoval vychýlení z určeného pásma

p. Fiala prohlásil, že současný systém, kdy se generaci zvýší věk odchodu do důchodu o pár měsíců, je vhodný. Navrhl, aby byl zachován a aby se například jednou za 5 let porovnála prognóza vývoje a v případě odklonu, aby se změnil věk odchodu do důchodu.

p. Potůček se přiklonil k tomu aplikovat revizní mechanismus nejen na 40cátníky, ale pro všechny s určením horní hranice věku, kdy se již změny nebudou provádět..

p. Machanec

navrhl horní hranici aplikovatelnosti revizního systému na 5 let před důchodem. Rozptýl generací pro změnu by tak byl od 25 let do generace 5 let před důchodem.

p. Linhart upozornil, že okleštěním vlády se neeliminuje případná možná aktivita Poslanecké sněmovny, která může jednat i bez ohledu na vládu.

p. Kučera upozornil, že pokud bude v zákoně stanovena průměrná doba prožitá v důchodu na 20 letech, jakákoliv snaha o změnu vyvolá nevoli ve společnosti a že nebude tak snadné hranici důchodového věku mimo dohodnuté změnit.

p. Machanec uvedl, že jakákoliv podstatná změna DV realizovaná v legislativě parlamentem z jiného titulu než jaký je projednáván PT2, povede k vychýlení naděje dožití z určeného pásma a spustí následně korekční mechanismus revize DV.

p. Vostatek navrhl, aby p. Kučera sepsal návrh v délce 2 stran a členové PT2 k tomu mohou dát alternativní návrhy.

Návrh byl přijat, p. Kučera se v této záležitosti sejde s p. Machancem.

Závěry:

Bude sepsán návrh revizního systému p. Kučerou a MPSV na 2 stránky a bude PT2 projednán.

Další jednání: 25. 9. 2014 od 13:00 na MPSV v Klubu.

Zapsala: Markéta Ročejdlová

Vidoval: Tomáš Kučera

Seznam přítomných

Petra Beránková	Sekretariát OK
Tomáš Fiala	VŠE
Otakar Hampel	MZe
Tomáš Kučera	PřF UK
Zdeněk Linhart	MPSV
Tomáš Machanec	MPSV
Radmila Malá	MF
Jindřich Marval	MF
Michaela Němečková	ČSÚ
Zdeněk Pernes	RSČR
Martin Potůček	Předseda OK
Markéta Ročejdlová	Sekretariát OK
Jan Škorpík	MPSV

Martin Štěpánek	MPSV
Jaroslav Vostatek	VŠFS
Kryštof Zrcek	ČSSZ

ⁱ Poznámka za ČSÚ: V současné době nejsou ukazatele generační úmrtnosti výstupem projekce ČSÚ (čistě generační úmrtnost ČSÚ neprojektuje).